

Het was altijd het eerste dat hem opviel als hij uit de bus stapte. Hoe alles om hem heen opnieuw op hem toekwam. Als geruststelling. Als een stel honden die hun baasje kwamen likken. En hoe sterk de natuur aan zichzelf was overgelaten hier. Ook dat hij prompt niets meer behoefde. Het was nu immers al voldoende er te zijn. Je kon blijven staan of doorlopen. Uiteraard wel eerst nog haastig die tien stappen – over het harde zwarte asfalt van de straatweg heen – naar de bosweg toe. Maar eenmaal daar, opgenomen in het bos, door bomen omsloten, was de geruststelling totaal. Van nu af behoefde hij niets meer. Geen angst of wantrouwen. Frederikje en de oude Frederik waren immers *wij*. Samen met Beatrijs, en zijn moeder. En natuurlijk Heidemarie. Die hoorden hier. De bewoners. Aanwezig. Of ze waren even weg. Maar ze kwamen toch altijd weer terug, als de plassen in de zandweg na een regenbui. In de nauwe keuken van hun houten huis, waardoor je in en uit ging, botste je tegen ze op, en dan mopperden ze. Maar dat was toch iets anders dan de wereld daarginds. Waaraan je blootstond voor die uren van de dag, als aan een vreemde straling. Alles buiten je eigen biotoop maakte je oplettend, soms zelfs angstig, Maar dat was over nu. Goddank. Voor de rest van de dag. Hij kon zich ontspannen. Met wat zijn ogen trof. Wat hij hier als van hemzelf beschouwde. ‘Van ons.’ Maar verder natuurlijk van niemand. De bomen, de percelen heide, de kuifjes riet nabij een waterplas. Verderop de zijpaadjes als schemerige tunnels, met een bodem een beetje hol en vol dennennaalden, takjes, dennenappels, grote takken. Hier en daar erlangs nog ingestorte vluchtloupgraven. Niet lang voor zijn geboorte patrouilleerden er nog Spitfires boven de Veluwe, doken neer op elk transport dat ze ervan verdachten van de Duitsers te zijn. Loopgraven bestemd voor wie hier woonden. Maar dat waren er niet zo veel. Om alle inwoners uit de omgeving bij elkaar te tellen had je niet meer dan tien vingers nodig.